

Werkplannen NEM- Zoogdieren 2016-2017

2016.08

Rapport van het Bureau van de Zoogdiervereniging
In opdracht van Alterra-WOT N&M

Werkplannen NEM-Zoogdieren 2016-2017

Rapport nr.: 2016.08
Datum uitgave: 17 mei 2016
Auteurs: Dijkstra, V., M. La Haye, M. Schillemans & H. Hollander

Productie: **Steunstichting VZZ, in rapport vermeld als Bureau van de Zoogdiervereniging**
Bezoekadres: Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
Postadres: Postbus 6531
6503 GA Nijmegen
Tel.: 024 7410500
secretariaat@zoogdiervereniging.nl
www.zoogdiervereniging.nl

Gegevens opdrachtgever: Alterra-WOT N&M
Postbus 47
6700 AA Wageningen

Contactpersoon opdrachtgever: Ruud Bink

Dit rapport kan geciteerd worden als:

Dijkstra, V., M. La Haye, M. Schillemans & H. Hollander, 2016. Werkplannen NEM-Zoogdieren 2016-2017. Rapport 2016.08. Bureau van de Zoogdiervereniging, Nijmegen.

De Stichting VZZ, onderdeel van de Zoogdiervereniging, is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van de Zoogdiervereniging; opdrachtgever vrijwaart de Stichting VZZ voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en de Zoogdiervereniging, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	2
1.1	NEM-Zoogdieren.....	2
1.2	Werkplannen 2016-2017.....	2
2	WINTERTELLINGEN VLEERMUIZEN	3
2.1	Reguliere werkzaamheden.....	3
2.2	Extra werkzaamheden	3
3	ZOLDERTELLINGEN VLEERMUIZEN	4
3.1	Reguliere werkzaamheden.....	4
3.2	Extra werkzaamheden	4
4	VLEERMUISTRANSECTTELLINGEN	5
4.2	Reguliere werkzaamheden.....	5
4.2	Forum	5
4.3	Extra werkzaamheden	5
5	DAGACTIEVE ZOOGDIEREN	6
5.1	Reguliere werkzaamheden.....	6
5.2	Extra werkzaamheden	6
6	HAZELMUIS	7
6.1	Reguliere werkzaamheden.....	7
6.2	Extra werkzaamheden	7
7	VERSPREIDINGSONDERZOEK BEVER EN OTTER	8
7.1	Reguliere werkzaamheden.....	8
7.2	Extra werkzaamheden	8
8	VERSPREIDINGSONDERZOEK MUIZEN	9
8.1	Reguliere werkzaamheden.....	9
8.2	Extra werkzaamheden	9
9	VERSPREIDINGSONDERZOEK BUNZING BOOMMARTER	10
9.1	Reguliere werkzaamheden.....	10
9.2	Extra werkzaamheden	10

1 INLEIDING

1.1 NEM-Zoogdieren

Het NEM Zoogdieren is onderdeel van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM), een samenwerkingsverband van het Ministerie van EZ, Alterra-WOT, Rijkswaterstaat, het Planbureau voor de Leefomgeving, het CBS en de provincies. Het NEM heeft tot doel bestaande en nog te ontwikkelen meetnetten af te stemmen op de informatiebehoeften met betrekking tot het rijksbeleid (neergelegd in het Natuurbeleidsplan, Rode lijsten, Nota's Waterhuishouding, Nationale Milieubeleidsplannen etc.) van de diverse ministeries. Deze informatiebehoeften zijn vertaald in meetdoelstellingen. Binnen het NEM Zoogdieren zijn diverse meetnetten opgenomen (figuur 1.1).

Vleermuizen	Overige zoogdieren
NEM Wintertellingen	NEM Dagactieve zoogdieren
NEM Zoldertellingen	NEM Hazelmuis
NEM Vleermuistransecttellingen	VO Bever otter
	VO Muizen
	VO Boomarter en bunzing

Figuur 1.1. Meetnetten binnen het NEM Zoogdieren; VO = Verspreidings Onderzoek.

Voor deze meetnetten organiseert en coördineert het Bureau van de Zoogdierverseniging het veldwerk, onderhoudt zij de contacten met de waarnemers en is verantwoordelijk voor de inhoudelijke aspecten. De Zoogdierverseniging levert de gegevens aan het CBS, dat indexcijfers, trends en dichtheden berekent op landelijk niveau en op het niveau van te onderscheiden deelgebieden. Jaarlijks rapporteert het Bureau van de Zoogdierverseniging over de voortgang van genoemde meetnetten, ten behoeve van de Begeleidingscommissie NEM-Zoogdieren. Het jaarverslag is een vast product bij alle meetnetten.

1.2 Werkplannen 2016-2017

Naast het Jaarverslag dient voor de Begeleidingscommissie per meetnet een werkplan te worden opgeleverd voor het komende jaar. De werkplannen zijn net als in 2014 losgekoppeld van het jaarverslag, aangezien zij als apart product in de offertes / contracten zijn benoemd.

2 WINTERTELLINGEN VLEERMUIZEN

2.1 Reguliere werkzaamheden

- Het aansturen van vrijwilligers zodat:
 - de huidige spreiding van de meetpunten met name in de Natura 2000 gebieden gehandhaafd blijft en indien nodig en mogelijk uitgebreid wordt;
 - de gegevens tijdig bij het CBS voor analyse aangeleverd worden.
- De waarborging van de kennis van de vrijwilligers.
- Het verwerven, de invoer, de controle en het beheer van de gegevens van het meetnet wintertellingen vleermuizen.
- Het regelen van de ontheffing van de Flora- en faunawet en de bijbehorende machtigingen voor de telleiders.
- Het verder completeren en consistent maken van de hulpbestanden van het meetnet wintertellingen vleermuizen (zijnde start/stop, ligging, objecttypering) en deze leveren aan het CBS.
- Analyseren en interpretatie van de telgegevens vanaf 1986 in samenwerking met het CBS.
- Het op peil houden van de contacten met de organisaties die de gegevens voor dit meetnet leveren, om de aanlevering van de gegevens waar nodig te verbeteren.
- Het opstellen van een tussenrapportage 2016 met daarin de ontwikkeling van de meetnetten en een korte bespreking van de knelpunten en de mogelijke oplossingen daarvan.
- Het opstellen van een eindverslag 2016 en een werkplan 2017 met daarin de ontwikkeling van de meetnetten en een korte bespreking van de knelpunten en de mogelijke oplossingen daarvan.
- Het opstellen van een overzicht van welke telobjecten van het meetnet wintertellingen vleermuizen de ligging op kilometerhok-niveau bekend zijn. Als een kilometerhok niet achterhaald kan worden, wordt dit met reden opgegeven.
- De spreiding van de meetpunten (i.e. de objecten) is optimaal, geen verdere actie noodzakelijk.
- Om de punctualiteit van de tellingen te verbeteren wordt bijgehouden welke telleiders een achterstand hebben bij het aanleveren van gegevens. Telleiders met een achterstand worden actief benaderd.
- Om de representativiteit van het meetnet beter te monitoren is een lijst opgesteld met prioritaire plots. Plots (objecten) die van belang zijn op basis van 1) de aangetroffen soorten (HR II-soorten) en/of 2) de aangetroffen aantallen (>10 individuen) en/of gelegen zijn in een N2000-gebied.
- De provinciale coördinatoren krijgen de tellingen van overwinterende vleermuizen in hun provincie toegestuurd met het verzoek om de tellingen te controleren.

2.2 Extra werkzaamheden

Geen.

3 ZOLDERTELLINGEN VLEERMUIZEN

3.1 Reguliere werkzaamheden

- Het aansturen van vrijwilligers zodat:
 - de huidige spreiding van de meetpunten in zuid Nederland met name in de Natura 2000 gebieden gehandhaafd blijft en waar mogelijk uitgebreid wordt;
 - de gegevens tijdig bij het CBS voor analyse aangeleverd worden.
- De borging van de kennis van de vrijwilligers.
- Het verwerven, de invoer, de controle en het beheer van de gegevens van het meetnet zoldertellingen vleermuizen.
- Het regelen van de ontheffing van de Flora- en faunawet en de bijbehorende machtigingen voor de telleiders.
- Het completeren en consistent maken van de hulpbestanden van het meetnet zoldertellingen vleermuizen (zijnde start/stop, ligging, objecttypering) en deze leveren aan het CBS.
- Analyseren en interpretatie van de telgegevens vanaf 2007 in samenwerking met het CBS. Inclusief het genereren van een overzicht van doelsoortobjecten die drie jaar lang niet bezocht zijn.
- Het verder verbeteren van de contacten met de organisaties die de gegevens voor dit meetnet leveren, om de aanlevering van de gegevens waar nodig te verbeteren.
- Een jaarverslag 2015 en een werkplan 2016-2017 met daarin de ontwikkeling van het meetnet en een korte bespreking van de knelpunten en de mogelijke oplossingen daarvan.
- Het werven en opleiden van vrijwilligers. Met name het zoeken van telleiders voor nieuwe objecten van de grijze grootoorvleermuis in (Zuid-)Limburg.
- Het werven van oudere relevante tellingen.
- Het verder intensiveren van contacten met tellers in Duitsland en België via de adviescommissie Ingekorven Vleermuis om een gecombineerde trend van zowel zomer- als wintertellingen op te zetten.

3.2 Extra werkzaamheden

Geen.

4 VLEERMUISTRANSECTTELLINGEN

4.1 Reguliere werkzaamheden

- Het aansturen van vrijwilligers zodat:
 - De rondes op tijd worden gereden.
 - De gegevens tijdig bij het CBS voor analyse aangeleverd worden.
- De waarborging van de kennis van de vrijwilligers.
- Het verder verbeteren van de contacten met de vrijwilligers, waaronder een evaluatiemoment op het eind van het jaar, en het verder optimaliseren van het emailverkeer.
- Het verwerven, de invoer, de controle en het beheer van de gegevens van het meetnet vleermuizen transecttellingen. Vanaf 2016 met een uitgebreide geldigheidsanalyse.
- Het verder perfectioneren en onderhouden van het uploadportal.
- Analyseren en interpretatie van de telgegevens in samenwerking met het CBS.
- Een jaarverslag 2015 en een werkplan 2016-2017 met daarin de ontwikkeling van het meetnet en een korte bespreking van de knelpunten en de mogelijke oplossingen daarvan.
- Het werven van vrijwilligers voor 2017-2018 en opleiden van vrijwilligers voor 2016.
- Up to date houden van de handleidingen.

4.2 Forum

In 2015-2016 zijn de opties voor een forum beschreven in een korte notitie. Op basis daarvan is in overleg met opdrachtgever besloten welke optie gekozen wordt. Forum wordt gebouwd en getest en in de zomer door een kleine groep deelnemers en in het najaar van 2016 door de gehele groepdeelnemers in gebruik genomen.

4.3 Extra werkzaamheden

Geen.

5 DAGACTIEVE ZOOGDIEREN

5.1 Reguliere werkzaamheden

- De spreiding van de meetpunten is nagenoeg optimaal. Om de spreiding verder te optimaliseren zijn nieuwe locaties gewenst in het westen van Friesland, Noordwest Groningen, Noordoost Noord-Holland, het groene hart en het westen van Noord-Brabant.
- Erop toezien dat de telformulieren van het seizoen 2015/2016 door SOVON naar de ZV worden verstuurd. De ZV verzorgt de invoer van de formulieren en de levering van de telgegevens aan het CBS.
- Het aansturen van de terreinbeheerders in de duinen zodat de huidige spreiding van de meetpunten gehandhaafd blijft.
- Door de Zoogdiervereniging het verwerven, de invoer, de controle en het beheer van de gegevens van de tellingen van konijnen in de duinen in 2017.
- De Zoogdiervereniging levert de gegevens van de tellingen van konijnen in de duinen aan het CBS.
- Het verder completeren van de hulpbestanden (zijnde start/stop en ligging). Dit gebeurt deels reeds in het kader van de SOVON-meetnetten (BMP).
- Het opstellen van een tussenrapportage 2016/2017 met daarin de ontwikkeling van de meetnetten en een korte bespreking van de knelpunten en de mogelijke oplossingen daarvan.
- Het opstellen van een eindverslag 2016/2017 en een werkplan 2017/2018 met daarin de ontwikkeling van de meetnetten en een korte bespreking van de knelpunten en de mogelijke oplossingen daarvan.

5.2 Extra werkzaamheden

Geen.

6 HAZELMUIS

6.1 Reguliere werkzaamheden

- Organiseren en coördineren van het meetnet.
- In september/oktober 2016 zal een slaapmuizendag worden georganiseerd.
- Verwerven, controleren en verwerken van de gegevens.
- Leveren van de telgegevens en achtergrondgegevens aan het CBS, conform de door het CBS aangegeven dataformat.
- Analyse en interpretatie van de gegevens (in samenwerking met het CBS).
- Terugkoppeling naar de waarnemers over het resultaat in 2015.
- Opstellen van een rapportage over 2015 en een werkplan voor 2016.
- Werven van een nieuwe tellers voor extra transecten.
- Organiseren van een werkdag in januari/februari 2017 voor binding met de tellers en het verbeteren van een transect.

6.2 Extra werkzaamheden

Geen.

7 VERSPREIDINGSONDERZOEK BEVER EN OTTER

7.1 Reguliere werkzaamheden

- Bij de otter: het aansturen van vrijwilligers zodat de huidige spreiding van de meetpunten waar nodig uitgebreid wordt en ervoor zorgen dat via interne opleiding de nieuwe vrijwilligers de benodigde kennis verkrijgen.
- Bij de bever: het aansturen van waterschappen om de aanlevering van de gegevens goed te laten verlopen en waar nodig te verbeteren.
- Het verwerven, de invoer, de controle en het beheer van de gegevens.
- Tijdige en juiste aanlevering van de gegevens richting het CBS voor analyse.
- Analyseren en interpretatie van de gegevens.
- Het opstellen van een tussenrapportage 2016/2017 met daarin de ontwikkeling van het meetnet en een korte bespreking van de knelpunten en de mogelijke oplossingen daarvan.
- Het opstellen van twee rapportages om de deelnemers te informeren over het meetnet (via Telganger).
- Het opstellen van een eindverslag 2016/2017 en een werkplan 2017/2018 met daarin de ontwikkeling van de meetnetten en een korte bespreking van de knelpunten en de mogelijke oplossingen daarvan.

7.2 Extra werkzaamheden

Geen.

8 VERSPREIDINGSONDERZOEK MUIZEN

8.1 Reguliere werkzaamheden

- Organiseren en coördineren van het meetnet.
- Verwerven, controleren en verwerken van de gegevens.
- Leveren van de telgegevens en achtergrondgegevens aan het CBS, conform de door het CBS aangegeven dataformat.
- Analyse en interpretatie van de gegevens (in samenwerking met het CBS).
- Terugkoppeling van de resultaten naar de waarnemers over 2015.
- Opstellen van een rapportage over 2015-2016 en een werkplan voor 2016.
- Werven van nieuwe pluizers.

8.2 Extra werkzaamheden

Extra bezoeken en mondelinge toelichtingen voor specifieke zeer actieve pluizers of verzamelaars om de nieuwe werkwijze toe te lichten.

9 VERSPREIDINGSONDERZOEK BUNZING BOOMMARTER

9.1 Reguliere werkzaamheden

- Werven nieuwe waarnemers
- Organiseren en coördineren van het meetnet.
- Verwerven, controleren en verwerken van de gegevens.
- Leveren van de telgegevens en achtergrondgegevens aan het CBS, conform de door het CBS aangegeven dataformat.
- Analyse en interpretatie van de gegevens (in samenwerking met het CBS).
- Terugkoppeling van de resultaten naar de waarnemers over 2016.
- Opstellen van een rapportage over 2016 en een werkplan voor 2017.

9.2 Extra werkzaamheden

Geen.